

ArcheoPro

Vogelsanck te Schilde (gem. Schilde)

Programma van Maatregelen

T. Deville en S. Houbrechts

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	1
2. Programma van maatregelen voor vrijgave	3
2.1. Administratieve gegevens	3
2.2. Volledigheid van het vooronderzoek	5
2.3. Aanwezigheid van een archeologische site	5
2.4. Waardering van een archeologische site	5
2.5. Impactbepaling	5
2.6. Bepaling van maatregelen	5
3. Programma van maatregelen voor uitstel van onderzoek	6
3.1. Gemotiveerd Advies	6
Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek.....	6
Aanwezigheid van een archeologische site	6
Waardering van de archeologische site	6
Impactbepaling	6
Bepaling van maatregelen.....	7
3.2. Administratieve gegevens	8
3.3. Aanleiding vooronderzoek	9
3.4. Onderzoeksstrategie en –methode	9
3.5. Vraagstelling en onderzoeksdoelen	10
Doelstellingen van het vooronderzoek	10
De te beantwoorden onderzoeksvragen	10
3.6. Onderzoekstechnieken	10
Proefsleuvenonderzoek	10
3.7. Evaluatiecriteria	14
3.8. Randvoorwaarden	14

3.9. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	14
3.10. Bibliografie.....	15

2. Programma van maatregelen voor vrijgave

2.1. Administratieve gegevens

Projectcode	2017G258
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Naam en erkenningsnummer erkend archeoloog	ArcheoPro Vlaanderen (OE/ERK/Archeoloog/2016/0107), Bedrijfsstraat 10, 3500 HASSELT
Provincie	Antwerpen
Gemeente	Schilde
Deelgemeente	Schilde
Plaats	Vogelsanck
Toponiem	/
Bounding Box	X: 161907,71 Y: 214565,09 X: 162027,85 Y: 214385,00
Kadastrale gegevens	Gemeente: Schilde Afdeling: 3 Sectie: C Nrs.: 190/w.
Kaartblad	/
Kadasterkaart	

Topografische kaart

2.2. Volledigheid van het vooronderzoek

Op basis van het bureauonderzoek werd geoordeeld dat alle wenselijke onderzoeken uitgevoerd werden voor het westelijke deel van het plangebied. Dit terreingedeelte blijft namelijk behouden als villa met tuin en hier zal er geen toekomstige ontwikkeling plaats grijpen.

2.3. Aanwezigheid van een archeologische site

Op basis van de resultaten van een bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een site niet worden aangetoond. Wel is er een verwachting opgesteld, maar het gaat echter om een verwachting en niet om een zekerheid. Aangezien er geen verstoringen zullen plaats grijpen zullen eventueel aanwezige sites niet verstoord worden.

2.4. Waardering van een archeologische site

Ondank dat er een verwachting is opgesteld, kan er momenteel niet met zekerheid gesteld worden dat er een vindplaats aanwezig is.

2.5. Impactbepaling

Dit deel van het plangebied is villa met tuin en blijft identiek in de nabije toekomst. Er is bijgevolg geen impact.

2.6. Bepaling van maatregelen

Aangezien er geen verstoringen plaats vinden wordt er geen vervolgonderzoek geadviseerd. Er zijn hierdoor geen maatregelen nodig.

3. Programma van maatregelen voor uitstel van onderzoek

3.1. Gemotiveerd Advies

Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek

Op basis van het bureauonderzoek werd er een lage trefkans opgesteld voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars. Voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen en sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen kan een middelhoge trefkans worden opgesteld. Voor de nieuwe tijd tot en met de nieuwste tijd werd voor het gehele gebied een lage trefkans opgesteld. De opdrachtgever wenst om alle veldwerk uit te voeren binnen een uitgesteld traject. Op die manier wordt een bureauonderzoek, aangevuld met een programma van maatregelen als volledig beschouwd.

Aanwezigheid van een archeologische site

Op basis van de resultaten van een bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een site niet worden aangetoond. Er is enkel een trefkans opgesteld. Het gaat echter om een verwachting en niet om een zekerheid.

Waardering van de archeologische site

Ondank dat er een verwachting is opgesteld, kan er momenteel niet met zekerheid gesteld worden dat er een vindplaats aanwezig is.

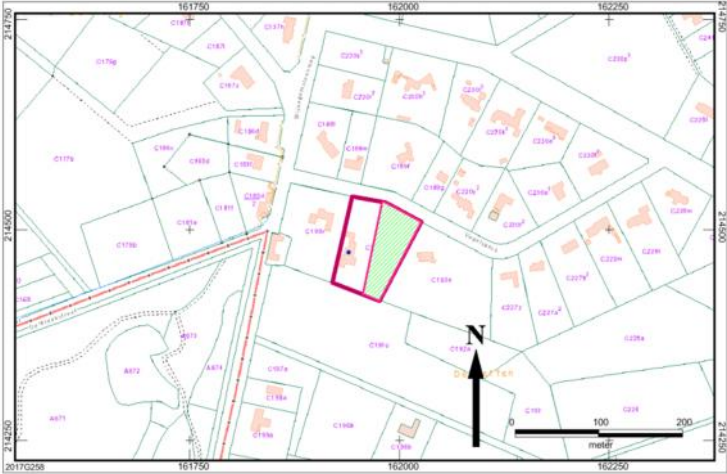
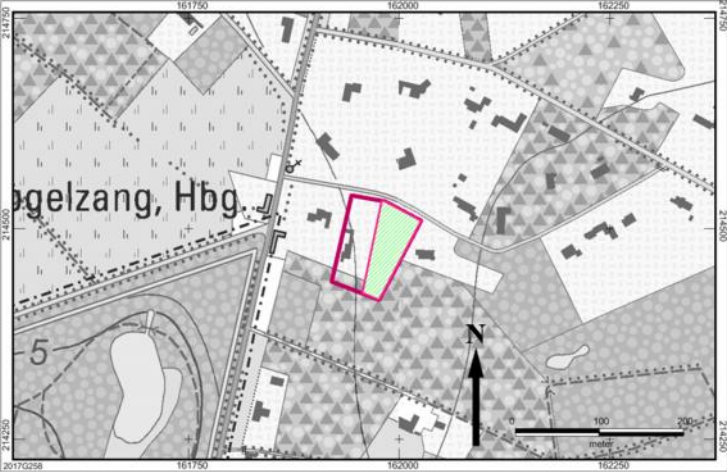
Impactbepaling

Binnen dit deel van het plangebied wordt weldra een bouwkafeel gerealiseerd. De bouwzone bedraagt circa 30 x 30 m. Er zijn geen restricties bekend over constructies in de achtertuin. Momenteel is het niet bekend of het gebouw wordt gebouwd op vloerplaat, voorzien wordt van een kruipkelder of volledig onderkelderd wordt. Om deze reden wordt uit gegaan van een worst-case scenario.

Bepaling van maatregelen

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Het doel van het proefsleuvenonderzoek is om de opgesteld middelhoge trefkans voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen evenals sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen te toetsen.

3.2. Administratieve gegevens

Projectcode	2017G258
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Naam en erkenningsnummer erkend archeoloog	ArcheoPro Vlaanderen (OE/ERK/Archeoloog/2016/0107), Bedrijfsstraat 10, 3500 HASSELT
Provincie	Antwerpen
Gemeente	Schilde
Deelgemeente	Schilde
Plaats	Vogelsanck
Toponiem	/
Bounding Box	X: 161907,71 Y: 214565,09 X: 162027,85 Y: 214385,00
Kadastrale gegevens	Gemeente: Schilde Afdeling: 3 Sectie: C Nrs.: 190/w.
Kaartblad	/
Kadasterkaart	
Topografische kaart	

3.3. Aanleiding vooronderzoek

De opdrachtgever wenst weldra het perceel op te delen in twee delen. De bestaande villa en de helft van de achtertuin zal geen ontwikkeling kennen. Dit deel werd reeds besproken in het programma van maatregelen voor vrijgave. Het deel waar deze archeologienota voor van toepassing is behelst de toekomstige bouw van een villa waarvan de bouwzone circa 30 x 30 m bedraagt.

De toekomstige verstoringsdiepte is niet bekend. Er zijn geen richtlijnen opgelegd door de Gemeente Schilde. De villa kan dus zowel onderkelderde zijn, als gebouwd op vloerplaat. Achter de villa is tuin voorzien. Ook hier zijn geen restricties bekend.

3.4. Onderzoeksstrategie en –methode

Op basis van het bureauonderzoek werden de verschillende onderzoeksmethoden beoordeeld en werd de onderzoekstrategie bepaald. Van iedere onderzoeksmethode zullen de vier criteria voor keuzebepaling, zoals beschreven in hoofdstuk 5.3 van de Code van Goede Praktijk worden. Deze criteria zijn:

- Is het **mogelijk** deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het **nuttig** deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven **schadelijk** voor het bodemarchief om toe te passen op dit terrein?
- Is het **noodzakelijk** dit toe te passen op dit terrein?

Een **proefsleuvenonderzoek** is de meest geschikte methode om zowel nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen als sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen vast te stellen. Door middel van een graafmachine wordt op steekproefgewijze methode de teelaarde verwijderd en wordt onderzocht of er antropogene sporen aanwezig zijn. Dit onderzoek kan worden uitgevoerd. Er staan weliswaar bomen, maar deze staan verspreid en er kan rondom gewerkt worden. Het is een nuttig onderzoek en er bestaat een noodzakelijkheid. Het nadeel van een proefsleuvenonderzoek is dat het een matige verstoring teweeg brengt.

3.5. Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstellingen van het vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek werd voor het plangebied een lage trefkans opgesteld voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars. Daarnaast werd een middelhoge trefkans toegekend voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen en voor sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen. Tenslotte werd er een lage trefkans toegekend voor nederzettingsresten uit de nieuwe en nieuwste tijd. Om deze verwachting te toetsen wordt het volgende onderzoek geadviseerd:

- Proefsleuvenonderzoek: Het proefsleuvenonderzoek heeft tot doel om de verwachting opgesteld tijdens het bureauonderzoek te toetsen, en indien de aanwezigheid van sporen kan worden gestaafd een waardering aan de vindplaats geven.

De te beantwoorden onderzoeksvragen

Proefsleuvenonderzoek

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kunnen er verschillende periodes worden herkend binnen het spoor- en vondstensemble?
- Wat is de relatie tussen de sporen, de bodem en de geomorfologische situatie?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk?

3.6. Onderzoekstechnieken

Proefsleuvenonderzoek

Ten laatste drie werkdagen voor de start van het proefsleuvenonderzoek wordt een melding gemaakt bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

Voor het proefsleuvenonderzoek wordt de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallelle proefsleuven worden ononderbroken over de volledige oppervlakte van het betrokken perceel getrokken
- De proefsleuven hebben een breedte van 2 m

De proefsleuvenconfiguratie is zo aangemaakt dat de sleuven in de lengterichting van het perceel liggen. Op die manier zijn minder machinehandelingen nodig en doordat de sleuven langer zijn kan beter het niveau worden gevolgd.

Het plangebied is 3756 m² groot. Voor het proefsleuven onderzoek zal 11.20 % van het terrein (420 m²) worden opgelegd door middel van proefsleuven. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek zal de veldwerkleider minstens 50 m² (1.3 %-bijkomend onderzoek voorzien in de vorm van kijkvensters en dwarsleuven. De kijkvensters en dwarsleuven dienen om de eventueel aangetroffen resten beter te kunnen vatten en de context te bepalen. In het geval van de afwezigheid van resten of sporen worden ze gebruikt om te controleren of de proefsleuven een misleidend beeld vormen, dan wel om de afwezigheid te staven. De kijkvensters zijn niet groter dan de afstand tussen 2 proefsleuven. Ze zijn echter voldoende groot om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

In totaal zijn 3 proefsleuven voorzien van 2 m breed die van middelpunt tot middelpunt circa 15 m uit elkaar liggen. Werkput 1 is 50 m lang. De werkputten 2 en 3 zijn 80 m lang. De oriëntatie van de sleuven is gekozen omwille van de beperkte machinebewegingen en de lengterichting van het perceel. De keuze voor twee meter brede sleuven heeft te maken met het feit dat bij een onderzoek het archeologisch relevante niveau gemakkelijker kan worden aangehouden.

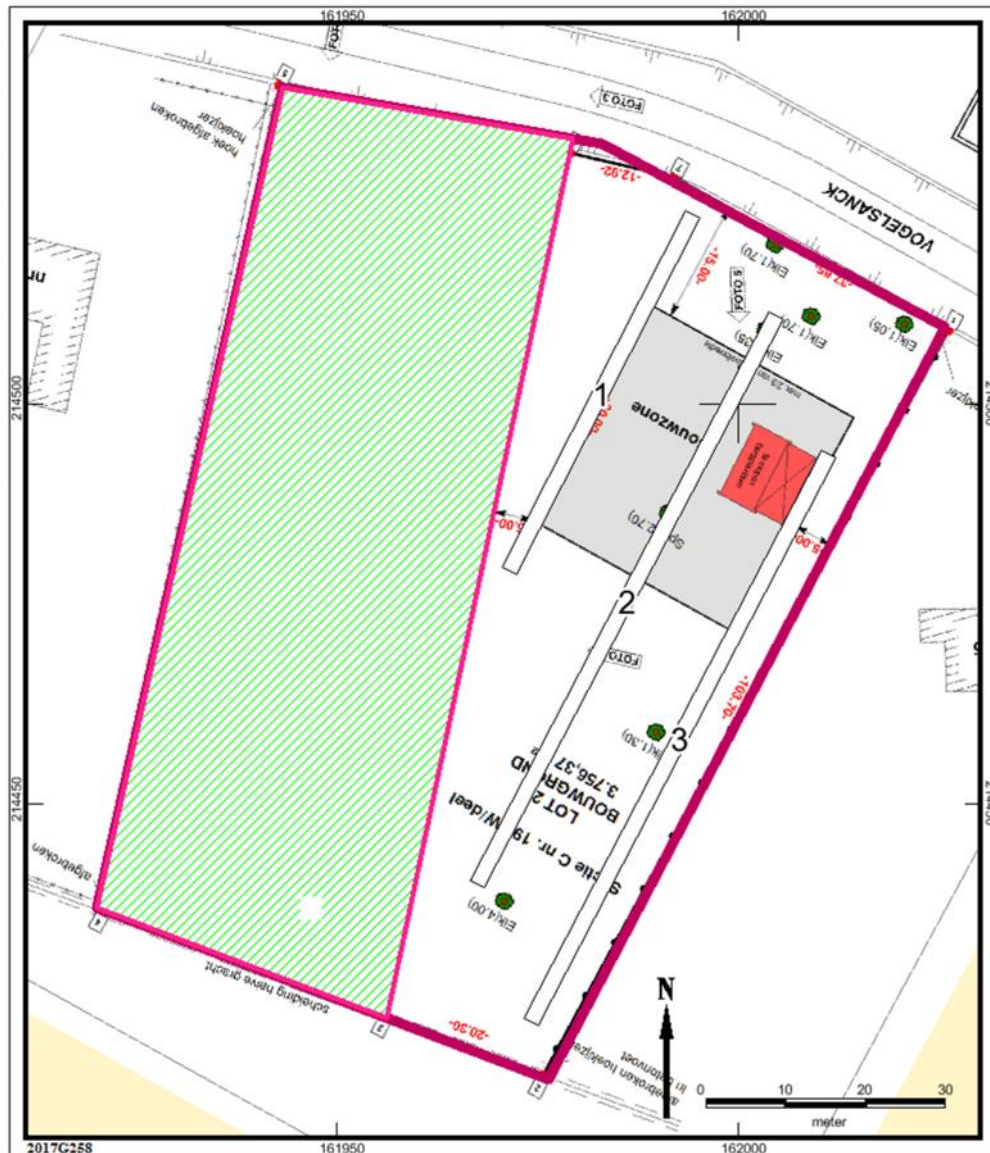
Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt uitgegaan van 1 archeologisch onderzoeksniveau en dit onder de bouwvoor of eventueel verstoorde lagen onder de bouwvoor. De diepte waarop het archeologisch niveau verwacht wordt is circa 30 à 60 cm beneden het maaiveldniveau. Indien tijdens het onderzoek blijkt dat er meerdere onderzoeksvlakken aanwezig zijn dan wordt ieder niveau apart gewaardeerd.

Sporen die tegen de wand van de proefsleuf worden aangetroffen worden opgeschoond om de relatie met het profiel te documenteren. Alle sporen worden gefotografeerd en

ingetekend. Een selectie van de sporen wordt gecoupeerd om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Wanneer het diepe sporen betreft, bijvoorbeeld een waterput, dan wordt de diepte en de opbouw door middel van een boring achterhaald.

Dagelijks wordt een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen uitgevoerd. Dagelijks is dus een recent en aangevuld grondplan beschikbaar dat op elk ogenblik aangeleverd kan worden.

De werkputten en sporen worden door een metaaldetector gecontroleerd. Sporen die een signaal geven worden aangeduid in de sporenlijst. Vondsten die buiten een spoorcontext worden vastgesteld worden ingemeten op het grondplan met een vondstnummer dat voorzien is van de code Md. De metalen vondsten worden beschermd tegen degradatie van het materiaal.

Afbeelding 1: Proefsleuvenplan met aanduiding van het plangebied.

In iedere werkput worden minstens 2 profielputten aangelegd. De profielputten worden zo geplaatst dat er een goed beeld kan worden gevormd van de bodemkundige situatie binnen het plangebied. De profielputten worden machinaal aangelegd. Ze worden opgeschoond, gefotografeerd, ingetekend en beschreven. De profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige. Van ieder profiel wordt de absolute hoogte van zowel het maaiveld als van het archeologisch vlak opgemeten en op de profieltekening aangegeven.

Na het onderzoek worden de werkputten gedicht om verder degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien kwetsbare sporen worden aangetroffen dan

worden deze bedekt door middel van worteldoek zodat ze bij een vervolgonderzoek niet verder worden aangetast vooraleer ze verder onderzocht kunnen worden.

3.7. Evaluatiecriteria

Het voorgestelde onderzoek wordt als succesvol beschouwd en mag afgerond worden wanneer aan de volgende criteria voldaan is:

- Proefsleuvenonderzoek: Beantwoording van de onderzoeksvragen, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een vindplaats en in het geval van de aanwezigheid van een vindplaats een gedetailleerde waardering opstellen en een duidelijk beeld scheppen van deze vindplaats in functie van de daaropvolgende opgraving.

3.8. Randvoorwaarden

Indien de opdrachtgever voor de start van de werkzaamheden ervoor zou opteren om de tuinberging te slopen dan worden hieraan enkele voorwaarden gekoppeld. Zo mogen enkel de bovengrondse delen gesloopt worden. Met het uitbreken van de vloerplaat wordt minstens gewacht tot het archeologisch traject is afgerond.

Binnen het plangebied staan verspreid enkele bomen en grote struiken. Het is niet geweten welke bomen en grote struiken in de toekomst behouden gaan blijven. Het onderzoek wordt dan ook uitgevoerd met respect voor de bestaande bomen en grote struiken. Indien de proefsleuf een boom kruist, zoals bijvoorbeeld in werkput 2, of vlak langs een boom doorloopt zoals in werkput 3 dan is het aan de veldwerkleider om te oordelen hoe de proefsleuf het beste rondom de boom kan worden voorzien in functie van het wortelstelsel en de aanwezige kruin. In de proefsleuvenconfiguratie is hiermee namelijk momenteel geen rekening mee gehouden, omdat deze in het veld zelf moeten kunnen worden beslist.

3.9. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat een afwijking noodzakelijk zou zijn dan wordt contact opgenomen met zowel de opdrachtgever, de stedenbouwkundig ambtenaar als de

provinciaal erfgoedconsulent van het agentschap Onroerend Erfgoed om het voorstel tot wijziging te bespreken. De afwijking wordt enkel uitgevoerd na goedkeuring van alle partijen. De afwijking of afwijkingen worden schriftelijk vastgelegd.

3.10. Bibliografie

Haneca, K., S. Debruyne, S. Vanhoutte en A. Ervynck. 2016. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48*, Brussel.